T084 TKL 2 (11) 1509 Luận Đại Trí Độ 50.Giải Thích Đến Bờ Kia

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 171

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 33
50. GIAÛI THÍCH ÑEÁN BÔØ KIA...

KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ñeán bôø kia cuûa heát thaûy phaùp höõu vi voâ vi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Bôø kia laø ñoái vôùi phaùp höõu vi voâ vi ñeán taän bôø meù. Theá naøo laø bôø kia? Laø duøng ñaïi trí tueä bieát roõ heát thaûy phaùp höõu vi, caùc töôùng chung töôùng rieâng cuûa noù ñeàu bieát roõ. Ñoái vôùi phaùp voâ vi, töø Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät, thaûy ñeàu bieát roõ; nghóa töôùng cuûa phaùp höõu vi voâ vi, nhö tröôùc ñaõ noùi. KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán bieát quaù khöù, vò lai, hieän taïi caùc phaùp nhö, caùc phaùp töôùng, voâ sanh teá, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Treân kia ñaõ noùi nhö, sao nay coøn noùi laïi? Ñaùp: Treân chæ noùi ngay caùc phaùp nhö, nay noùi phaùp ba ñôøi ñeàu nhö; treân noùi löôïc, ñaây noùi roäng; treân noùi moät, ñaây noùi ba. Phaùp töôùng töùc laø phaùp taùnh; voâ sanh teá töùc laø chaân teá, quaù khöù phaùp nhö, töùc laø phaùp töôùng quaù khöù, vò lai, hieän taïi cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, quaù khöù phaùp nhö, töùc laø vò lai, hieän taïi phaùp nhö; hieän taïi phaùp nhö töùc laø quaù khöù, vò lai phaùp nhö; vò lai phaùp nhö, töùc laø quaù khöù, hieän taïi phaùp nhö. Vì côù sao? Vì töôùng “nhö” chaúng phaûi moät chaúng phaûi khaùc. Laïi nöõa, nhö tröôùc noùi hai thöù nhö: 1. Theá gian nhö. 2. Xuaát theá gian nhö. Duøng theá gian nhö thì ba ñôøi moãi moãi khaùc; duøng xuaát theá gian nhö thì ba ñôøi laø moät. Laïi nöõa, phaùp töôùng laø nghieäp duïng cuûa caùc phaùp, löïc taïo taùc, nhaân duyeân, quaû baùo cuûa caùc phaùp. Nhö löûa laø töôùng noùng, nöôùc laø töôùng öôùt, nhö vaäy phaân bieät caùc töôùng rieâng khaùc veà nhaân duyeân, quaû baùo cuûa caùc phaùp; nhö trong muïc Thò xöù phi xöù löïc ôû tröôùc noùi; aáy goïi laø phaùp töôùng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 172

theá gian. Neáu ñoái vôùi caùc phaùp aáy truy caàu taàm cöùu nhaäp vaøo voâ sanh phaùp, khoâng coøn gì quaù hôn nöõa; aáy goïi laø voâ sanh teá. Hoûi: Nhö, phaùp töôùng coù theå phaân bieät coù ba ñôøi, coøn voâ sanh teá laø phaùp vò lai, laøm sao coù quaù khöù, hieän taïi? Nhö trong A-tyø-ñaøm noùi sanh phaùp laø quaù khöù, hieän taïi, voâ sanh phaùp laø vò lai vaø phaùp voâ vi, laøm sao muoán khieán caû phaùp quaù khöù, hieän taïi coù voâ sanh? Ñaùp: Caùc ñoaïn nhö tröôùc noùi phaù sanh phaùp, thì heát thaûy phaùp ñeàu voâ sanh, chöù ñaâu chæ vò lai voâ sanh, nhö trong chöông giaûi thích nghóa chöõ Nhaát thôøi ñaõ phaù ba ñôøi. Ba ñôøi moät töôùng, ñoù laø voâ töôùng, nhö vaäy laø töôùng voâ sanh. Laïi nöõa, voâ sanh laø Nieát-baøn, vì Nieát-baøn khoâng sanh sanh dieät, Nieát-baøn laø roát raùo cuoái cuøng, khoâng coøn sanh trôû laïi, maø heát thaûy phaùp töùc laø Nieát-baøn, neân Phaät daïy heát thaûy phaùp ñeàu laø voâ sanh teá. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ôû tröôùc heát thaûy Thanh vaên, Bích-chi Phaät, muoán haàu haï chö Phaät, muoán laøm noäi quyeán thuoäc cuûa chö Phaät, muoán ñöôïc ñaïi quyeán thuoäc, muoán ñöôïc Boà- taùt laøm quyeán thuoäc; muoán thanh tònh baùo ñaùp ôn ñaïi thí, neân hoïc Baùt- nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Neáu Boà-taùt chöa saïch heát laäu, laøm sao ñöôïc ôû tröôùc baäc Thaùnh nhaân saïch heát laäu? Ñaùp: Boà-taùt khi môùi phaùt taâm ñaõ ôû tröôùc heát thaûy chuùng sanh, huoáng gì ñaõ nhieàu kieáp tu haønh? Boà-taùt coâng ñöùc trí tueä lôùn, neân ñôøi ñôøi thöôøng lôùn, coù theå laøm lôïi ích cho Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Chuùng sanh bieát ôn Boà-taùt, neân toân suøng kính troïng, cho ñeán ôû trong suùc sanh cuõng laø toân troïng. Nhö Boà-taùt kieáp xöa laøm nai, maøu saéc nhö vaøng, söøng baûy baùu, naêm traêm nai tuøy tuøng kính thôø. Neáu sanh trong loaøi ngöôøi, ñôøi toát thì laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông, ñôøi aùc thöôøng laøm Ñaïi vöông, hoä trì Phaät phaùp, lôïi ích chuùng sanh. Neáu xuaát gia, gaëp ñôøi coù Phaät phaùp, thì laøm vò ñaïi ñoä sö cho ñôøi, höng hieån Phaät phaùp; neáu gaëp ñôøi khoâng Phaät phaùp, thì laøm ñaïi sö ngoaïi ñaïo, tu haønh boán voâ löôïng taâm. A-la-haùn, Bích-chi Phaät, tuy ñöôïc voâ laäu maø vieäc lôïi ích ít; ví nhö moät thaêng vaùng söõa tuy tinh saïch, chaúng baèng cao söõa ñaày nöôùc bieån lôùn. Boà-taùt tuy trí tueä höõu laäu maø ñeán khi thaønh thuïc, thì lôïi ích voâ löôïng. Laïi nöõa, boán söï cuùng döôøng duïng cuï trôï ñaïo cho La-haùn, Bích-chi Phaät phaàn nhieàu do Boà-taùt maø coù ñöôïc; nhö kinh thuû Laêng-nghieâm noùi: Vaên-thuø-sö-lôïi baûy möôi hai öùc kieáp laøm Bích-chi Phaät, giaùo hoùa ngöôøi tu phaùp Bích-chi Phaät khieán hoï ñöôïc thaønh ñaïo. Vì vaäy neân Boà-taùt ôû tröôùc Thanh vaên, Bích-chi Phaät.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 173

Muoán haàu haï chö Phaät: Thích-ca Vaên Phaät khi chöa xuaát gia, Xa- naëc haàu haï, Öu-ñaø-da laøm troø vui, Cuø-tyø-da, Da-du-ñaø caùc theå nöõ laøm noäi quyeán thuoäc; khi xuaát gia tu khoå haïnh saùu naêm, coù naêm ngöôøi haàu haï. Khi thaønh ñaïo coù Di-hyû, La-ñaø, Tu-na-saùt-ña-la, A-nan, Maät-tích löïc só...; aáy laø noäi quyeán thuoäc. Ñaïi quyeán thuoäc: Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân, Ñaïi-Ca-dieáp, Tu- boà-ñeà, Ca-chieân-dieân, Phuù-laâu-na, A-naâu-loâ-ñaâu caùc thaùnh nhaân; vaø Di- laëc, Vaên-thuø-sö-lôïi, Baït-ñaø-baø-la caùc Boà-taùt nhaát sanh boå xöù khoâng

thoái chuyeån; aáy goïi laø ñaïi quyeán thuoäc. Laïi nöõa, Phaät coù hai thaân: 1. Phaùp taùnh sanh thaân. 2. Tuøy theá gian thaân. Quyeán thuoäc cuûa theá gian thaân nhö tröôùc ñaõ noùi; quyeán thuoäc cuûa phaùp taùnh sanh thaân laø voâ löôïng voâ soá Boà-taùt nhaát sanh boå xöù theo haàu. Vì côù sao? Vì nhö trong kinh Baát khaû tö nghì giaûi thoaùt noùi: luùc Phaät saép sanh coù tam möôi boán ngaøn Boà-taùt nhaát sanh boå xöù ôû tieàn ñaïo. Boà-taùt (Phaät) theo sau sanh ra; ví nhö boùng maây loàng traêng. Laïi nhö kinh Phaùp Hoa noùi: Caùc Boà-taùt töø ñaát voït leân, ñeàu laø noäi quyeán thuoäc, ñaïi quyeán thuoäc. Boà-taùt laøm quyeán thuoäc: Coù ñöùc Phaät laáy thuaàn Boà-taùt laøm quyeán thuoäc, coù ñöùc Phaät laáy thuaàn Thanh vaên laøm quyeán thuoäc; coù ñöùc Phaät laáy caû Boà-taùt vaø Thanh vaên xen laãn laøm quyeán thuoäc, cho neân noùi chæ muoán laáy Boà-taùt laøm quyeán thuoäc, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Quyeán thuoäc coù ba haïng: thöôïng, trung, haï. Haï quyeán thuoäc thuaàn Thanh vaên; trung quyeán thuoäc laãn loän Thanh vaên Boà-taùt, thöôïng quyeán thuoäc thuaàn laø Boà-taùt. Thanh tònh baùo ñaùp ôn ñaïi trí: Coù ngöôøi noùi Boà-taùt chöùa nhieàu phöôùc, nhöng chöa töø heát phieàn naõo, laõnh thoï cuûa ngöôøi tín thí, chöa theå thanh tònh baùo ñaùp. Phaät daïy: Boà-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thaáy caùc phaùp ñeàu khoâng, khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì caùc kieát söû. Boà-taùt vaøo trong phaùp taùnh, khoâng thuû chöùng thaät teá, cho neân coù theå thanh tònh baùo ñaùp phöôùc thí chuû. Laïi nöõa, coâng ñöùc Boà-taùt roäng lôùn, töø khi phaùt taâm laïi ñaây, muoán thay theá heát thaûy chuùng sanh chòu moïi söï khoå, muoán ñem heát thaûy coâng ñöùc cho heát thaûy chuùng sanh, vaäy sau môùi caàu Phaät ñaïo cho mình, nhöng vieäc aáy khoâng theå ñöôïc, neân môùi töï thaønh Phaät, ñeå ñoä heát thaûy chuùng sanh. Laïi chí nguyeän Boà-taùt khoâng raøng buoäc theo voâ soá kieáp; cuõng nhö theá gian nhö, phaùp taùnh, thaät teá, hö khoâng truï laâu, taâm Boà-taùt truï theá gian laøm lôïi ích chuùng sanh cuõng laâu nhö theá, khoâng coù cuøng taän. Boà-

taùt nhö vaäy maø khoâng theå thanh tònh baùo ñaùp phöôùc thí chuû thì ai coù theå thanh tònh baùo ñaùp? Nhö cha meï tuy coù kieát söû caùc aùc, vì moät ñôøi laøm lôïi ích cho con, neân nhaän söï cuùng döôøng cuûa noù, khieán noù ñöôïc ñaïi phöôùc; huoáng gì Boà-taùt khoâng coù caùc kieát söû, maø truï voâ löôïng ñôøi laøm lôïi ích chuùng sanh maø khoâng thanh tònh baùo ñaùp? Laïi nöõa, Boà-taùt chæ coù bi taâm, khoâng coù Baùt-nhaõ maø coøn coù theå lôïi ích; huoáng gì tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Neáu Boà-taùt khoâng coøn kieát söû, taïi sao coøn thoï sanh ôû theá gian? Ñaùp: Tröôùc ñaõ noùi: Boà-taùt ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, ñöôïc phaùp taùnh sanh thaân, nôi nôi bieán hoùa ñeå ñoä chuùng sanh, trang nghieâm theá giôùi; do coâng ñöùc aáy neân tuy chöa thaønh Phaät, maø coù theå thanh tònh baùo ñaùp phöôùc thí chuû. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán khoâng khôûi taâm xan laãn, taâm phaù giôùi, taâm saân nhueá, taâm giaûi ñaõi, taâm taùn loaïn, taâm si, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Saùu thöù taâm xaáu naøy laøm chöôùng ngaïi saùu Ba-la-maät; nhö khi Boà-taùt tu haønh boá thí, neáu coù taâm xan laãn noåi leân, thì laøm cho vieäc boá thí khoâng thanh tònh, töùc laø khoâng theå

ñem vaät toát thí; hoaëc cho vaät toát, khoâng theå cho nhieàu; hoaëc cho vaät ngoaøi, khoâng theå cho vaät trong; hoaëc coù theå cho vaät trong, khoâng theå cho heát; ñeàu do taâm xan laãn. Boà-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät bieát heát thaûy phaùp khoâng ta, khoâng cuûa ta, caùc phaùp ñeàu khoâng, nhö moäng nhö huyeãn, ñem thaân, ñaàu, maét, xöông, tuûy boá thí nhö thí coû caây. Boà-taùt tuy chöa ñaéc ñaïo maø muoán thöôøng khoâng khôûi taâm xan laãn, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Caùc ngöôøi khaùc lìa duïc ñaéc ñaïo, neân khoâng sanh taâm phaù giôùi, Boà- taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân khoâng thaáy söï phaù giôùi. Vì côù sao? Vì giôùi laø truù xöù cuûa heát thaûy coâng ñöùc thieän; ví nhö ñaát laø choã nöông töïa cuûa muoân vaät, phaù giôùi coøn khoâng ñöôïc caùc ñaïo quaû khaùc, huoáng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vì vaäy neân khoâng khôûi taâm phaù giôùi. Laïi nghó raèng, phaùp cuûa Boà-taùt laø an laïc chuùng sanh, neáu phaù giôùi laø naõo loaïn taát caû, vì vaäy Boà-taùt coøn khoâng khôûi taâm phaù giôùi huoáng gì phaù giôùi. Haøng Tieåu thöøa vaø phaøm phu coøn khoâng neân khôûi taâm töùc giaän, huoáng gì Boà-taùt phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; thaân laø ñoà chöùa khoå, ñuùng phaùp phaûi töï chòu khoå naõo; ví nhö ngöôøi phaïm toäi, töï chòu hình gieát, töï laøm töï chòu, khoâng neân oaùn ngöôøi. Chæ neân töï thuû hoä taâm, ñöøng cho khôûi nieäm aùc; ví nhö ngöôøi gaëp gioù möa, noùng, reùt, cuõng khoâng

noåi giaän. Laïi nghó raèng, Boà-taùt caàu Phaät ñaïo, laáy taâm ñaïi bi laøm goác; neáu oâm loøng saân haän, thì tieâu maát chí nguyeän. Ngöôøi saân haän coøn khoâng ñöôïc caùi vui theá gian, huoáng gì caùi vui cuûa ñaïo; ngöôøi saân haän töï khoâng ñöôïc vui, laøm sao coù theå ñem vui cho ngöôøi. Ngöôøi giaûi ñaõi coøn khoâng theå thaønh ñöôïc vieäc toát theá gian, huoáng gì Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc; ví nhö duøi caây laáy löûa maø thöôøng ngöng nghæ, thì khoâng hy voïng ñöôïc coù löûa; taâm taùn loaïn, ví nhö ñeøn giöõa gioù, ñeøn tuy coù saùng maø khoâng theå chieáu vaät. Trí tueä ôû giöõa loaïn taâm cuõng nhö vaäy. Trí tueä laø coäi goác cuûa heát thaûy thieän phaùp, neáu muoán thaønh töïu trí aáy, tröôùc phaûi nhieáp taâm, vaäy sau môùi thaønh ñöôïc; ví nhö ngöôøi cuoàng say, vieäc töï lôïi, lôïi tha, toát xaáu ñeàu khoâng hay bieát; taâm taùn loaïn cuõng nhö vaäy, vieäc toát theá gian coøn khoâng theå bieát roõ, huoáng gì phaùp xuaát theá gian. Taâm ngöôøi ngu si, taát caû vieäc thaønh baïi, ñeàu khoâng bieát noåi, huoáng gì nghóa lyù vi dieäu saâu xa; ví nhö ngöôøi khoâng coù maét, thì hoaëc sa haàm hoá, hoaëc vaøo ñöôøng quaáy. Ngöôøi voâ trí cuõng laïi nhö vaäy, khoâng coøn maét trí tueä neân thoï nhaän say ñaém taø phaùp, khoâng laõnh thoï chaùnh kieán. Ngöôøi nhö vaäy, vieäc theá gian gaàn coøn khoâng thaønh ñöôïc, huoáng gì Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-taùt do löïc tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân coù theå chöôùng ngaên saùu teä aáy, vaø thanh tònh saùu Ba-la-maät. Do vaäy neân noùi neáu muoán khoâng khôûi leân saùu teä, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán khieán heát thaûy chuùng sanh an laäp nôi choã phöôùc boá thí, choã phöôùc trì giôùi, choã phöôùc tu ñònh, choã phöôùc

khuyeán ñaïo; muoán khieán chuùng sanh an laäp nôi choã phöôùc taøi cuûa, phöôùc giaùo phaùp, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Theá naøo goïi laø choã phöôùc? Ñaùp: Trong A-tyø-ñaøm noùi, phöôùc laø nghieäp thaân, khaåu, yù höõu laäu thieän. Laïi coù ngöôøi noùi, phöôùc laø voâ phuù voâ kyù. Vì côù sao? Vì laø quaû baùo do nghieäp höõu laäu thieän neân ñöôïc voâ phuù voâ kyù. Phöôùc laø quaû baùo, cuõng goïi laø phöôùc, nhö ngöôøi theá gian thaønh ñöôïc ñaïi söï, laøm neân nhieàu vieäc, goïi ñoù laø ngöôøi phöôùc ñöùc. Phöôùc naøy löôïc noùi coù ba thöù laø boá thí, trì giôùi, tu ñònh. Theá naøo laø boá thí? Coù ngöôøi ñem y phuïc, ñoà naèm, uoáng aên, hoa höông, chuoãi ngoïc... cho ngöôøi; aáy goïi laø boá thí. Hoûi: Vaät aåm thöïc... laø boá thí, hay coøn coù söï boá thí? Ñaùp: Vaät aåm thöïc chaúng phaûi boá thí, maø khi laáy vaät aåm thöïc... ñem cho, trong taâm phaùt sanh moät phaùp goïi laø xaû boû, traùi ngöôïc vôùi taâm xan

laån; aáy goïi laø phöôùc ñöùc boá thí, noù hoaëc laø höõu laäu, hoaëc laø voâ laäu, thöôøng laø taâm soá phaùp thieän, töông öng vôùi taâm, theo taâm haønh, cuøng vôùi taâm sanh; khoâng saéc khoâng hình; hay laøm duyeân, töông öng vôùi nghieäp, theo nghieäp haønh, cuøng nghieäp sanh, chaúng phaûi quaû baùo cuûa nghieäp tröôùc; ñöôïc tu, haønh tu, tueä chöùng, thaân chöùng, ngöôøi phaøm phu ñöôïc vaø thaùnh nhaân ñöôïc. Coù ngöôøi noùi: Tö töông öng vôùi phaùp xaû, aáy goïi laø phöôùc ñöùc boá thí. Vì côù sao? Vì nghieäp hay sanh quaû baùo. Tö töùc laø nghieäp, thaân mieäng khoâng goïi laø nghieäp; töø tö taâm sôû sanh, neân ñöôïc goïi laø nghieäp. Boá thí coù hai thöù: 1. Tònh, 2. Baát tònh. Baát tònh laø chæ cho thaúng maø thoâi. Hoaëc sôï maát cuûa neân cho; hoaëc sôï traùch maéng neân cho; hoaëc khoâng caàn duøng neân ñem cho; hoaëc thaân aùi neân cho; hoaëc vì caàu theá neân cho, vì cho neân ñöa ñeán nhieàu theá löïc loâi keùo; hoaëc cheát gaàn keà neân cho; hoaëc caàu tieáng khen neân cho; hoaëc caàu ngang danh, hôn danh keû quyù neân cho; hoaëc ñoá kî ganh gheùt neân cho; hoaëc kieâu maïn neân cho, nghó raèng tieåu nhaân ngu heøn coøn cho ñöôïc, huoáng ta laø ñaïi nhaân quyù troïng, laøm sao khoâng cho; hoaëc vì chuù nguyeän phöôùc ñöùc neân cho; hoaëc caàu toát töø xaáu neân cho; hoaëc tìm vaøo baïn ñaûng neân cho; hoaëc khoâng nhaát taâm, khoâng cung kænh, khinh heøn ngöôøi thoï nhaän maø cho. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, laø vì ñôøi nay neân cho; vì ngöôïc laïi vôùi tònh, neân goïi laø baát tònh. Tònh thí laø nhö trong Kinh noùi: Vì ñoái trò taâm neân cho; trang nghieâm yù neân cho; vì ñöôïc ñeä nhaát lôïi neân cho; sanh taâm thanh tònh hay phaân bieät vaø giuùp Nieát-baøn neân cho; ví nhö hoa töôi chöa heùo, saéc ñeïp laïi thôm. Tònh taâm boá thí cuõng nhö vaäy; nhö noùi chö thieân, taâm khoâng thanh tònh boá thí, thì aùnh saùng cung ñieän moûng ít; neáu boá thí vôùi taâm thanh tònh thì aùnh saùng theâm roäng lôùn. Nghieäp boá thí aáy tuy quaù khöù cho ñeán ngaøn vaïn ñôøi khoâng maát, thí nhö baèng khoaùng giao öôùc. Hoûi: Phöôùc boá thí aáy laøm sao taêng tröôûng? Ñaùp: Ñuùng thôøi boá thí ñöôïc phöôùc taêng tröôûng; nhö Kinh noùi: Thí luùc ñoùi khaùt, ñöôïc phöôùc taêng nhieàu; thí cho ngöôøi ñi xa, ngöôøi qua ñöôøng hieåm, ñöôøng vaéng hoaëc thöôøng boá thí khoâng döùt; hoaëc thöôøng nhôù boá thí, neân boá thí ñöôïc taêng tröôûng. Nhö treân noùi

veà nieäm xaû trong saùu nieäm. Hoaëc thí lôùn neân ñöôïc phöôùc nhieàu; hoaëc thí cho ngöôøi toát; hoaëc thí cho Phaät; hoaëc ngöôøi thí ngöôøi thoï ñeàu thanh tònh; hoaëc taâm quyeát ñònh thí; hoaëc töï löïc laøm ra cuûa thí; hoaëc tuøy cuûa coù nhieàu ít coù theå thí heát; hoaëc giao heïn ñem vaät thí; hoaëc ñem ruoäng vöôøn, ngöôøi giuùp vieäc thí... boá thí nhö vaäy chæ coù Boà-taùt laáy thaâm taâm môùi thöïc haønh noåi. Nhö Boà-taùt Vyõ- la-ma trong möôøi hai naêm boá thí ñaõ nghieâm söùc baùt baûy baùu, ñöïng söõa

boø, theå nöõ, moãi thöù taùm vaïn boán ngaøn, cuøng caùc vaät aåm thöïc khaùc khoâng keå soá. Laïi nhö Boà-taùt Tu-ñeà-leä-noa (Tu-ñaïi-noa) ñem voi traéng thieän thaéng thí cho keû oan gia, roài vaøo ôû nuùi saâu, ñem hai ñöùa con yeâu quyù thí cho Baø-la-moân Thaäp Nhò Xuù; laïi ñem vôï vaø con maét thí cho Baø-la-moân hoùa thaân cuûa trôøi Ñeá-thích. Baáy giôø ñaát rung ñoäng maïnh, trôøi saám chôùp, ôû giöõa hö khoâng möa hoa. Laïi nhö Taùt-baø-ñaït-ña vöông töï troùi thaân thí cho Baø-la-moân. Laïi nhö vua Tyø-thi (Si-bi) vì moät chim boà caâu maø töï ñem thaân mình ñoåi maïng cho noù. Laïi nhö Boà-taùt töøng laøm thaân thoû, töï nöôùng thòt mình thí cho tieân nhaân. Caùc vieäc nhö vaäy, trong kinh Boà-taùt boån sanh noùi ñuû. Laïi coù ngöôøi Thanh vaên boá thí; nhö Tyø-kheo-ni Tu-di-ñaø, cuøng vôùi hai baïn ñoàng hoïc laøm tinh xaù cho Ca-na-giaø Maâu-ni Phaät, maø ñöôïc laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông vaø phöôùc vua Trôøi trong voâ löôïng ngaøn vaïn ñôøi. Laïi nhö Baø-la-moân Thi-baø ñem moät baùt cao söõa thí Taêng, maø ñôøi ñôøi thoï vui, nay ñöôïc thaân A-la-haùn, thoï vui nhaát trong nhöõng ngöôøi thoï vui. Laïi nhö phu nhaân Maït-lôïi, cuùng döôøng Toân-giaû Tu-boà-ñeà, neân ñôøi nay quaû baùo ñöôïc laøm vôï vua Ba-thi-na-thi (Ba-tö-naëc). Laïi nhö Thi-baø cuùng döôøng oâng Ca-chieân-dieân neân quaû baùo ñôøi naøy ñöôïc laøm vôï vua Chieân-ñaø-ba-chaâu-ñaø. Laïi nhö Cö só Uaát-giaø-ñaø cuùng döôøng Xaù-lôïi-phaát vaø naêm traêm A- la-haùn neân ngay trong ngaøy ñöôïc quaû baùo; laø coù naêm traêm khaùch buoân ñöôïc ñoà aên thöøa kia, moãi ngöôøi ñeàu laáy haït chaâu anh laïc taëng cho oâng, boãng ñöôïc giaøu to; beøn goïi laø Toát-uaát-giaø-ñaø. Boá thí nhö vaäy ñöôïc baùo ngay trong ñôøi nay. Neân bieát, luaän nghò veà boá thí noùi khoâng heát ñöôïc. Choã phöôùc trì giôùi: Phaät noùi veà phöôùc cuûa naêm giôùi. Hoûi: Theá naøo laø töôùng toäi saùt? Ñaùp: Bieát ñoù laø chuùng sanh maø coá yù cöôùp maïng soáng, maéc toäi saùt; chaúng phaûi khoâng coá yù, taâm khoaùi traù an oån, maéc toäi saùt; chaúng phaûi taâm taùn loaïn si cuoàng, cöôùp maïng soáng maéc toäi saùt; chaúng phaûi chæ laøm bò thöông, cheát roài maéc toäi saùt; chaúng phaûi chöa cheát, thaân nghieäp laøm laø toäi saùt; chaúng phaûi mieäng baûo, thaân laøm laø toäi saùt. Chaúng phaûi taâm sanh nieäm aùc, caùc toäi nhö vaäy, ngöng khoâng laøm, laø töôùng traïng thieän

cuûa giôùi thöù nhaát. Hoaëc coù ngöôøi noùi, ñoù laø voâ phuù voâ kyù, hoaëc heä thuoäc coõi Duïc, hoaëc khoâng heä thuoäc; hoaëc chaúng phaûi taâm, chaúng phaûi

taâm soá phaùp, chaúng phaûi taâm töông öng, chaúng phaûi theo taâm haønh; hoaëc cuøng vôùi taâm sanh, hoaëc khoâng cuøng taâm sanh; chaúng phaûi töông öng vôùi nghieäp, chaúng phaûi theo nghieäp haønh; hoaëc cuøng nghieäp sanh, hoaëc chaúng cuøng nghieäp sanh; chaúng phaûi quaû baùo cuûa nghieäp tröôùc, ñöôïc tu, haønh tu, thaân chöùng, tueä chöùng; hoaëc tö duy ñoaïn, hoaëc chaúng ñoaïn; khi xa lìa tham duïc cuûa coõi Duïc ñöôïc ñoaïn bieán tri, phaøm phu vaø Thaùnh nhaân cuøng coù; aáy goïi laø töôùng traïng giôùi khoâng saùt sanh. Caùc giôùi khaùc cuõng nhö vaäy, tuøy nghóa maø phaân bieät. Luaän nghò taùn thaùn caùc giôùi, nhö ñaõ noùi trong muïc Thi-la Ba-la- maät. Choã phöôùc tu ñònh: Tuy trong Kinh noùi tu Töø laø phöôùc tu ñònh, cuõng noùi thieàn ñònh höõu laäu coù theå sanh quaû baùo, toâng quaùt goïi laø phöôùc tu ñònh. Vì ôû coõi Duïc saân nhieàu, taùn loaïn nhieàu neân tröôùc noùi Töø taâm laø phöôùc tu ñònh. Ñöôïc phöông tieän töø, nguyeän cho chuùng sanh vui, sau thaät söï thaáy chuùng sanh thoï vui, phaùp töông öng vôùi taâm aáy, goïi laø phaùp Töø. Phaùp aáy hoaëc heä thuoäc coõi Saéc, hoaëc khoâng heä thuoäc, aáy laø chaân töø; coøn phöông tieän töø, heä thuoäc coõi Duïc, thöôøng theo taâm haønh, theo taâm sanh, voâ hình voâ ñoái hay duyeân phaùp; chaúng phaûi nghieäp, töông öng vôùi nghieäp maø theo nghieäp haønh, cuøng nghieäp sanh; chaúng phaûi quaû baùo cuûa nghieäp tröôùc, ñaéc tu, haønh tu, thaân chöùng, tueä chöùng; hoaëc tö duy ñoaïn, hoaëc chaúng ñoaïn, xa lìa tham duïc cuûa coõi Saéc ñöôïc ñoaïn bieán tri, coù giaùc coù quaùn, cuõng khoâng giaùc coù quaùn, cuõng khoâng giaùc khoâng quaùn; hoaëc coù möøng, hoaëc khoâng coù möøng; hoaëc coù hôi thôû, hoaëc khoâng coù hôi thôû, phaøm phu vaø thaùnh nhaân cuõng ñöôïc. Hoaëc töông öng vôùi thoï khoå; hoaëc töông öng vôùi thoï khoâng khoå khoâng vui; tröôùc duyeân ñöôïc töôùng lieãu giaûi, sau duyeân thaät nghóa. ÔÛ trong boán thieàn caên baûn, hoaëc quaù boán thieàn; nöông boán thieàn maø ñöôïc thì coù söùc beàn chaéc. Töø neân goïi laø nhaân aùi, vì khoâng oaùn khoâng tranh neân goïi laø thaân aùi; hay duyeân voâ löôïng chuùng sanh, neân goïi laø voâ löôïng; hay lôïi ích chuùng sanh, hay lìa duïc neân goïi laø phaïm haïnh. Caùc luaän nghò khaùc veà töø taâm, nhö ñaõ noùi trong chöông Boán voâ löôïng taâm. Hoûi: Trong phöôùc tu ñònh, côù sao Phaät chæ noùi töø taâm maø khoâng noùi caùc taâm khaùc? Ñaùp: Trong boán voâ löôïng, Töø taâm voâ löôïng hay sanh phöôùc ñöùc lôùn; Bi taâm vì öa saàu neân boû phöôùc ñöùc; Hyû taâm vì töï nhôù coâng ñöùc neân phöôùc

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 179

ñöùc chaúng saâu; Xaû taâm vì phoùng xaû neân phöôùc cuõng ít. Laïi nöõa, Phaät daïy Töø taâm coù naêm ñieàu lôïi, khoâng noùi taâm khaùc. Nhöõng gì laø naêm? 1. Ñao khoâng laøm thöông, 2. Ñoäc khoâng laøm haïi, 3. Löûa khoâng laøm chaùy, 4. Nöôùc khoâng chìm, 5. Heát thaûy chuùng sanh saân noä aùc ñoäc thaáy ñeàu hoan hyû. Bi taâm... khoâng coù caùc vieäc nhö vaäy, neân chæ noùi phöôùc cuûa tu ñònh laø Töø. caùc taâm khaùc ñi theo. Vaø caùc ñònh höõu laäu coù theå sanh quaû baùo. Choã phöôùc khuyeán ñaïo: Neáu Tyø-kheo khoâng toïa thieàn, khoâng tuïng kinh, maø giaùo hoùa khuyeán ñaïo ngöôøi tu laäp phöôùc ñöùc, hoaëc coù Tyø-kheo hay toïa thieàn, tuïng kinh, thaáy caùc Tyø-kheo aùo côm thieáu thoán, ñem söùc daãn

daét, vaø tu haønh khuyeán ñaïo, vaø caùc Boà-taùt thöông xoùt chuùng sanh, laáy nhaân duyeân phöôùc ñöùc ñeå khuyeán caùo hoï. Laïi ngöôøi xuaát gia, neáu caàu taøi cuûa, ñoái vôùi giôùi bò maát cho neân khuyeán ñaïo laøm nhaân duyeân. Phöôùc veà taøi cuûa laø y phuïc, aåm thöïc, ñoà naèm, thuoác thang, vaøng baïc, xe ngöïa, ruoäng nhaø. Hoûi: Treân noùi choã phöôùc boá thí, ôû ñaây noùi phöôùc veà taøi cuûa, coù gì sai khaùc? Ñaùp: Boá thí, laø toång quaùt heát thaûy thí. Taøi thí, phaùp thí, tuïc thí, ñaïo thí; nay muoán phaân bieät phaùp thí, taøi thí. Phaùp thí nhö duøng taâm Ñaïi töø, baét ñaàu Chuyeån phaùp luaân, voâ löôïng chuùng sanh ñaéc ñaïo, sau Xaù-lôïi-phaát theo Phaät Chuyeån phaùp luaân. Caùc thaùnh nhaân khaùc tuy chaúng phaûi Chuyeån phaùp luaân, cuõng vì chuùng sanh thuyeát phaùp, laøm cho hoï ñaéc ñaïo, cuõng goïi laø phaùp thí. Laïi coù Boà-taùt Bieán Caùt, Quaùn Theá AÂm, Ñaéc Ñaïi Theá, Vaên-thuø- sö-lôïi, Boà-taùt Di-laëc... duøng hai löïc thaàn thoâng laø quaû baùo thaàn thoâng, tu ñaéc thaàn thoâng, truï trong ñoù duøng caùc nhaân duyeân veà phöôùc ñöùc, löïc phöông tieän, haøo quang, thaàn tuùc... ñeå khai ñoä chuùng sanh, cuõng goïi laø phaùp thí. Caùc Bích-chi Phaät bay leân giöõa hö khoâng, noùi moät baøi keä daãn ñaïo chuùng sanh, khieán gieo troàng thieän caên, cuõng goïi laø phaùp thí. Laïi ñeä töû Phaät chöa ñaéc Thaùnh ñaïo, ngoài thieàn, tuïng kinh, khoâng phaù hoaïi phaùp töôùng, giaùo hoùa ñeä töû, ñeàu goïi laø phaùp thí. Caùc thöù nhö vaäy, goïi laø töôùng traïng cuûa phaùp thí. Vì vaäy neân noùi: Muoán an laäp chuùng sanh nôi saùu phöôùc thí, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán ñöôïc naêm maét, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Naêm maét laø maét thòt, maét Trôøi, maét tueä, maét phaùp, maét Phaät. (Möôøi ba chöõ naøy nguyeân ôû trong vaên kinh, nay y theo Ñaïi chaùnh

taïng ñöa vaøo trong vaên luaän). Maét thòt thaáy gaàn khoâng thaáy xa; thaáy tröôùc khoâng thaáy sau; thaáy ngoaøi khoâng thaáy trong; thaáy ngaøy khoâng thaáy ñeâm; thaáy treân khoâng thaáy döôùi, vì bò chöôùng ngaïi nhö vaäy neân caàu maét Trôøi. Ñöôïc maét Trôøi, xa gaàn ñeàu thaáy, tröôùc sau, trong ngoaøi, ngaøy ñeâm, treân döôùi ñeàu thaáy khoâng chöôùng ngaïi. Nhöng maét Trôøi chæ thaáy vaät giaû danh do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, khoâng thaáy ñöôïc thaät töôùng laø khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, voâ sanh, voâ dieät; nhö tröôùc, giöõa, sau cuõng nhö vaäy. Vì thaät töôùng neân caàu maét tueä. Ñöôïc maét tueä, khoâng thaáy chuùng sanh, dieät heát töôùng moät, khaùc; lìa boû caùc chaáp tröôùc, khoâng thoï nhaän heát thaûy phaùp, trí tueä phaân bieät töï dieät beân trong; aáy goïi laø maét tueä. Nhöng maét tueä khoâng theå ñoä chuùng sanh. Vì côù sao? Vì khoâng coøn phaân bieät, vì vaäy neân caàu maét phaùp. Maét phaùp khieán cho ngöôøi aáy tu haønh phaùp aáy, chöùng ñöôïc ñaïo aáy, bieát heát thaûy chuùng sanh vaø duøng caùc moân phöông tieän khieán cho hoï ñöôïc chöùng ñaïo. Nhöng maét phaùp khoâng theå bieát khaép ñaïo phöông tieän ñoä sanh; vì vaäy neân caàu maét Phaät. Maét Phaät khoâng vieäc gì khoâng bieát, thaáy bieát taát caû söï che kín; vieäc ñoái ngöôøi khaùc raát xa, ñoái vôùi Phaät raát gaàn; ñoái vôùi ngöôøi khaùc toái taêm, ñoái vôùi Phaät saùng toû; ñoái vôùi ngöôøi khaùc nghi ngôø, ñoái vôùi Phaät quyeát ñònh; ñoái vôùi ngöôøi

khaùc vi teá, ñoái vôùi Phaät thoâ thieån; ñoái vôùi ngöôøi khaùc raát saâu, ñoái vôùi Phaät raát caïn. Maét Phaät aáy khoâng gì khoâng nghe; khoâng gì khoâng thaáy; khoâng gì khoâng bieát; khoâng vieäc gì khoù; khoâng suy nghó gì; ñoái vôùi moïi phaùp, maét Phaät thöôøng soi saùng. Nghóa naêm maét, phaàn sau seõ noùi roäng. KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán duøng maét Trôøi thaáy chö Phaät trong möôøi phöông theá giôùi nhieàu nhö caùt soâng Haèng, muoán duøng tai Trôøi nghe möôøi phöông chö Phaät thuyeát phaùp, muoán bieát taâm chö Phaät, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Ñuùng nghóa thì maét trôøi thaáy khoâng vöôït quaù ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi; nay do löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân thaáy chö Phaät trong möôøi phöông theá giôùi nhieàu nhö caùt soâng Haèng. Vì côù sao? Vì trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì khoâng gaàn khoâng xa, khoâng coù gì chöôùng ngaïi. Hoûi: Nhö kinh Ban chaâu noùi: Do löïc Ban chaâu tam-muoäi, neân tuy chöa ñöôïc maét trôøi vaãn thaáy ñöôïc chö Phaät hieän taïi trong möôøi phöông: ôû ñaây Boà-taùt duøng maét trôøi thaáy möôøi phöông chö Phaät coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Maét trôøi naøy thuoäc voâ phuù voâ kyù, Ban chaâu tam-muoäi, ngöôøi lìa duïc, ngöôøi chöa lìa duïc ñeàu ñöôïc, coøn maét trôøi chæ ngöôøi lìa duïc coù

ñöôïc. Ban chaâu tam-muoäi, nhôù töôûng phaân bieät, thöôøng tu thöôøng taäp cho neân thaáy; coøn maét trôøi tu thaàn thoâng ñöôïc con maét saéc traàn do boán ñaïi cuûa coõi Saéc taïo neân, thaáy boán phía khaép töôùng saùng; aáy laø khaùc Ban chaâu tam-muoäi. Coâng cuûa maét Trôøi deã; ví nhö maët trôøi moïc, thaáy saéc khoâng khoù; coâng cuûa tam-muoäi khoù; ví nhö ban ñeâm ñoát ñeøn, thaáy saéc khoâng deã; tai trôøi cuõng nhö vaäy. Bieát taâm chö Phaät. Hoûi: Nhö ôû thöôïng ñòa maø ñoän caên coøn khoâng bieát ñöôïc taâm lôïi caên haï ñòa. Boà-taùt coøn khoâng bieát ñöôïc taâm moät ñöùc Phaät, huoáng gì bieát ñöôïc taâm chö Phaät trong möôøi phöông nhieàu nhö caùt soâng Haèng? Ñaùp: Do thaàn löïc cuûa Phaät laøm cho Boà-taùt bieát; nhö Kinh noùi: Heát thaûy khoâng ai bieát ñöôïc taâm Phaät; neáu Phaät duøng thaàn löïc laøm cho bieát, thì cho ñeán coân truøng cuõng bieát ñöôïc. Vì vaäy neân bieát, Phaät duøng thaàn löïc laøm cho Boà-taùt bieát taâm Phaät. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng coù töôùng ngaên ngaïi, thoâ teá, saâu caïn, ngu thaùnh, ñeàu khoâng sai khaùc. Taâm chö Phaät nhö, taâm Boà-taùt nhö, nhaát nhö khoâng sai khaùc. Boà-taùt theo “nhö” aáy, neân bieát ñöôïc taâm chö Phaät. Laïi nöõa, vieäc khoù hieám coù, khoâng theå bieát maø bieát, vì vaäy neân noùi: Muoán ñöôïc nhö vaäy neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. KINH: Muoán nghe möôøi phöông chö Phaät thuyeát phaùp, nghe roài cho ñeán khi chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc vaãn khoâng queân, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Phaùp cuûa moät ñöùc Phaät noùi coøn khoù ghi nhôù, huoáng gì phaùp cuûa voâ löôïng chö Phaät noùi maø muoán ghi nhôù khoâng queân? Ñaùp: Boà-taùt do löïc cuûa Vaên trì Ñaø-la-ni neân thoï trì ñöôïc; do löïc cuûa Ñaø-la-ni öùc nieäm beàn chaéc neân khoâng queân. Laïi nöõa, trong ñaây noùi löïc cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, roát raùo thanh tònh khoâng dính maéc; ví nhö bieån lôùn haøm thoï caùc doøng. Boà-taùt theo möôøi phöông chö Phaät nghe phaùp, do khí cuï Baùt-nhaõ Ba-la-maät lôùn, neân coù theå

thoï laõnh voâ löôïng phaùp, giöõ maõi khoâng queân. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå ví duï; nhö hö khoâng; nhö luùc löûa kieáp taän ñoát saïch, möa lôùn ñaày daãy, traän möa aáy tröø hö khoâng ra khoâng choã naøo coù theå dung chöùa. Möa phaùp cuûa chö Phaät möôøi phöông, töø mieäng Phaät tuoân ra, tröø Boà-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng coøn coù ai laõnh thoï ñöôïc, vì vaäy neân noùi: Muoán nghe phaùp cuûa möôøi phöông chö Phaät noùi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. -------o0o------

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 182

51. GIAÛI THÍCH THAÁY THEÁ GIÔÙI CHÖ PHAÄT Phaàn 1

KINH: Laïi nöõa, naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán thaáy theá giôùi cuûa chö Phaät quaù khöù, vò lai vaø thaáy theá giôùi cuûa möôøi phöông chö Phaät hieän taïi, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Neáu thaáy möôøi phöông Phaät laø ñaõ thaáy theá giôùi, nay côù sao noùi muoán thaáy theá giôùi? Ñaùp: Boà-taùt khi chöa thieàn ñònh vaøo saâu, neáu thaáy möôøi phöông theá giôùi, nuùi soâng, caây coû, thì taâm taùn loaïn, neân chæ xem thaáy chö Phaät; nhö ñaõ noùi trong chöông noùi veà nieäm Phaät. Haønh giaû chæ xem chö Phaät, khoâng xem ñaát nöôùc, nuùi soâng, caây coû, khi ñöôïc löïc thieàn ñònh thì tuøy yù xem roäng. Laïi nöõa, coõi Phaät thanh tònh khoù thaáy, cho neân noùi muoán thaáy theá giôùi cuûa chö Phaät, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi moät ñöùc Phaät coù voâ löôïng traêm ngaøn thöù theá giôùi; nhö tröôùc noùi coù theá giôùi nghieâm tònh; coù theá giôùi khoâng nghieâm tònh; coù theá giôùi xen taïp; coù theá giôùi roát raùo thanh tònh khoù thaáy, do löïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø thaáy ñöôïc caû; ví nhö thieân töû khi ngoài ôû ñieän nghe chính söï, thì ngöôøi ngoaøi thaáy roõ maø ngöôøi ôû thaâm cung noäi ñieän khoâng thaáy ñöôïc. Hoûi: Theá giôùi hieän taïi trong möôøi phöông coù theå thaáy; coøn theá giôùi cuûa chö Phaät quaù khöù, vò lai laøm sao thaáy? Ñaùp: Boà-taùt coù thöù tam-muoäi thaáy quaù khöù vò lai, khi vaøo tam-muoäi aáy thì thaáy vieäc quaù khöù vò lai; nhö thaáy vieäc trong moäng. Laïi nöõa, Boà-taùt coù thöù tam-muoäi khoâng dieät tröø, khi vaøo tam-muoäi aáy, khoâng thaáy coù chö Phaät coù dieät maát. Hoûi: Hai phaùp aáy chaúng phaûi maét laøm sao thaáy ñöôïc? Ñaùp: Ñaây chính laø trí tueä, giaû goïi laø maét. Laïi nöõa, nhö trong kinh Chuyeån phaùp luaân, ñoái vôùi Boán ñeá ñöôïc nhaõn, trí, minh, giaùc. Laïi nöõa, Boà-taùt thaáy theá giôùi Phaät hieän taïi trong möôøi phöông, chaéc chaén bieát theá giôùi chö Phaät trong quaù khöù; vò lai cuõng nhö vaäy. Vì côù sao? Vì heát thaûy chö Phaät coâng ñöùc ñoàng nhau; vieäc aáy nhö tröôùc ñaõ noùi. Laïi nöõa, trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, gioáng nhö hieän taïi, quaù khöù vò lai bình ñaúng khoâng khaùc; vì moät nhö, moät phaùp taùnh, vì theá khoâng neân naïn. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt muoán nghe möôøi hai boä kinh cuûa möôøi phöông chö Phaät noùi laø Tu-ña-la, Kyø-daï, Thoï-kyù, Giaø- ñaø, Öu-ñaø-na, Nhaân duyeân, A-ba-ñaø-na, Nhö thò ngöõ, Boån sanh, Phöông

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 183

quaûng, Vò taèng höõu, Luaän nghò, maø haøng Thanh vaên nghe, cuøng chaúng nghe, ñeàu muoán ñoïc tuïng thoï trì taát caû, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Tröôùc noùi muoán nghe heát thaûy phaùp cuûa möôøi phöông chö Phaät thuyeát, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaùp chö Phaät thuyeát töùc ñaây noùi möôøi hai boä kinh. Trong caùc Kinh, nhöõng lôøi noùi thaúng goïi laø Tu-ña-la, ñoù laø boán boä A-haøm, vaø caùc kinh Ñaïi thöøa, kinh Hai traêm naêm möôi giôùi, ngoaøi ba taïng aáy cuõng coù kinh khaùc, ñeàu goïi laø Tu-ña-la (Sutra: kheá kinh). Caùc baøi keä trong caùc Kinh goïi laø Kyø-daï (Geya – Truøng tuïng). Chuùng sanh trong chín ñaïo laø ba thöøa vaø saùu thuù ñöôïc Thoï-kyù (Vy- aøkurana – Kyù bieät) raèng: Ngöôøi aáy traûi baáy nhieâu voâ soá kieáp seõ ñöôïc laøm Phaät; hoaëc thoï kyù haøng Thanh vaên ñôøi naøy hoaëc ñôøi sau ñaéc ñaïo; thoï kyù haøng Bích-chi Phaät chæ ñôøi sau ñaéc ñaïo; thoï kyù chuùng sanh trong saùu thuù (saùu ñöôøng) ñôøi sau thoï baùo. Phaùp cuûa chö Phaät khi muoán thoï kyù cho chuùng sanh tröôùc ñeàu mæm cöôøi, voâ löôïng haøo quang töø boán caùi raêng phoùng ra, ñoù laø haøo quang xanh, vaøng, ñoû, traéng, tía... töø hai raêng treân phoùng ra chieáu ba ñöôøng aùc; töø haøo quang ñoù dieãn voâ löôïng phaùp, noùi heát thaûy phaùp taïo taùc laø voâ thöôøng, heát thaûy phaùp voâ ngaõ, Nieát-baøn an oån. Chuùng sanh gaëp ñöôïc haøo quang cuøng nghe thuyeát phaùp aáy, thaân taâm an laïc, ñöôïc sanh coõi ngöôøi coõi trôøi; töø nhaân duyeân aáy ñeàu ñöôïc heát khoå. Haøo quang töø hai raêng döôùi phoùng ra chieáu leân coõi ngöôøi coõi trôøi, cho ñeán coõi thieàn Höõu ñænh; hoaëc keû ñui muø, caâm hoïng, beänh cuoàng ñeàu ñöôïc tröø khoûi. Trôøi Luïc duïc vaø A-tu-la thoï vui nguõ duïc, gaëp haøo quang cuûa Phaät vaø nghe tieáng thuyeát phaùp, ñeàu sanh nhaøm chaùn duïc laïc, thaân taâm an laïc. Chö thieân ôû coõi Saéc, khi thoï caùi vui thieàn ñònh, gaëp haøo quang cuûa chö Phaät vaø nghe tieáng thuyeát phaùp, cuõng sanh nhaøm chaùn, maø ñi ñeán choã Phaät. Caùc haøo quang laïi ñeán möôøi phöông chieáu khaép saùu ñöôøng laøm Phaät söï xong, trôû laïi nhieãu quanh thaân Phaät baûy voøng. Neáu thoï kyù ñòa nguïc, thì haøo quang töø döôùi chaân maø vaøo; neáu thoï kyù cho suùc sanh, thì haøo quang töø ñuøi chaân vaøo; neáu thoï kyù cho ngaï quyû, thì haøo quang töø veá vaøo; neáu thoï kyù cho nhaân ñaïo, thì haøo quang töø ruùn vaøo; neáu thoï kyù cho thieân ñaïo, thì haøo quang töø ngöïc vaøo; neáu thoï kyù cho Thanh vaên thì haøo quang töø mieäng vaøo; neáu thoï kyù Bích-chi Phaät, thì haøo quang töø töôùng giöõa hai mi vaøo; neáu thoï kyù ñöôïc thaønh Phaät, thì haøo quang aáy töø ñænh vaøo; neáu muoán thoï kyù thì tröôùc tieân hieän töôùng aáy, vaäy sau caùc ñeä töû nhö A-nan... phaùt ra lôøi hoûi. Heát thaûy keä goïi laø Kyø-daï, saùu caâu, ba caâu, naêm caâu; moãi caâu nhieàu ít

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 184

khoâng nhaát ñònh, cuõng goïi laø Kyø-daï, cuõng goïi laø Giaø-ñaø (Gaøthaø – Phuùng tuïng – Coâ khôûi). Öu-ñaø-na (Udaøna - Töï thuyeát) laø coù phaùp Phaät caàn phaûi noùi nhöng khoâng coù ai hoûi, Phaät löôïc môû moái cho hoûi; nhö Phaät ôû thaønh Xaù-baø-ñeà, treân nhaø Tyø-xaù-khö, ñi kinh haønh choã toái, töï noùi Öu-ñaø-na, ñoù laø “voâ ngaõ, voâ ngaõ sôû, vieäc aáy laønh thay”. Baáy giôø moät Tyø-kheo chaáp tay baïch Phaät raèng: “Baïch Theá Toân! Theá naøo laø voâ ngaõ, voâ ngaõ sôû,

vieäc aáy laønh thay?" Phaät baûo Tyø-kheo: "Ngöôøi phaøm phu chöa ñöôïc voâ laäu ñaïo, ñieân ñaûo che taâm, neân ñoái vôùi lyù voâ ngaõ, voâ ngaõ sôû, taâm raát kinh sôï; coøn neáu Phaät vaø ñeä töû Phaät nghe phaùp hay thì hoan hyû phuïng haønh, khoâng ñieân ñaûo, neân khoâng coøn taïo nghieäp trôû laïi." Nhöõng ñieàu nhö vaäy, trong Taïp A-haøm noùi roäng. Laïi nhö trong phaåm Baùt-nhaõ Ba-la-maät, caùc thieân töû taùn thaùn lôøi noùi cuûa Tu-boà-ñeà noùi raèng: "Laønh thay! Laønh thay! Hy höõu Theá Toân! Hy höõu Theá Toân! AÁy goïi laø Öu-ñaø-na. Laïi nhö sau khi Phaät Nieát-baøn, caùc ñeä töû söu taäp nhöõng baøi keä thieát yeáu, nhöõng baøi keä noùi veà voâ thöôøng, gom laïi thaønh phaåm Voâ thöôøng, cho ñeán nhöõng baøi keä noùi veà Baø-la-moân gom laïi thaønh phaåm Baø-la-moân, cuõng goïi laø Öu-ñaø-na, söu taäp caùc vieäc toát ñeàu goïi laø Öu-ñaø-na. Nhö vaäy goïi laø Öu-ñaø-na kinh (cuõng goïi laø Voâ vaán töï thuyeát). Ni-ñaø-na (Nidaøna – Nhaân duyeân) laø noùi nhaân duyeân chính khôûi noùi Phaät phaùp. Vì nhaân gì Phaät noùi vieäc aáy. Trong Tu-ña-la, coù ngöôøi hoûi neân Phaät noùi vieäc aáy. Trong luaät vì coù ngöôøi phaïm vieäc aáy neân Phaät kieát giôùi aáy. Vieäc duyeân khôûi cuûa heát thaûy lôøi Phaät daïy, ñeàu goïi laø Ni-ñaø-na. A-ba-ñaø-na (Avañaøna – Thí duï): Töông tôï vôùi lôøi noùi thoâ thieån nhu nhuyeán cuûa theá gian, nhö kinh Tröôøng A-la-ñaø-na trong Trung A-haøm; kinh Ñaïi A-ba-ñaø-na trong Tröôøng A-haøm, ÖÙc nhó A-ba-ñaø-na, Nhò thaäp öùc A-ba-ñaø-na ôû trong Luaät; Duïc A-ba-ñaø-na nhaát boä trong kinh Giaûi nhò baùch nguõ thaäp giôùi, Boà-taùt A-ba-ñaø-na xuaát ra moät boä, nhö vaäy coù voâ löôïng A-ba-ñaø-na. Nhö thò ngöõ (Itivataka – Y-ñeá-muïc ña-giaø - Boån söï): coù hai: 1. Laø lôøi keát cuù, raèng tröôùc ta höùa noùi nay ñaõ noùi xong. 2. Laø ngoaøi ba taïng vaø ñaïi thöøa, coøn coù kinh teân goïi laø Nhaát Muïc-ña-ca, coù ngöôøi noùi laø Muïc- ña-ca. Teân Muïc-ña-ca ôû caû ba taïng vaø Ñaïi thöøa, laø theá naøo? Nhö Phaät daïy: Vua Tònh-phaïn baét buoäc nhöõng ngöôøi trong doøng hoï Thích xuaát gia laøm ñeä töû Phaät. Phaät choïn naêm traêm ngöôøi coù theå ñaéc ñaïo, ñem ñeán thaønh Xaù-baø-ñeà. Vì côù sao? Vì hoï chöa lìa duïc; neáu ôû gaàn baø con, sôï hoï phaù giôùi, neân ñem ñeán thaønh Xaù-baø-ñeà baûo Xaù-lôïi-phaát vaø Muïc-kieàn-

lieân giaùo hoùa. Ñaàu ñeâm cuoái ñeâm chuyeân tinh khoâng nguû, sieâng tu tinh taán, neân ñöôïc ñaïo. Ñöôïc ñaïo roài Phaät ñem hoï trôû veà baûn quoác, cuøng vôùi ñaïi hoäi caùc thieân chuùng ôû trong röøng tieân nhaân thuoäc thaønh Ca-tyø-la-baø (Ca-tyø-la-veä). Röøng naøy caùch thaønh Ca-tyø-la-baø 50 daëm, ñoù laø vöôøn daïo chôi cuûa ngöôøi hoï Thích. Caùc Tyø-kheo Thích töû naøy khi coøn ôû thaønh Xaø-baø-ñeà, ñaàu ñeâm, cuoái ñeâm chuyeân tinh khoâng nguû, neân thaáy ñeâm daøi; töø trong röøng ñi vaøo trong thaønh khaát thöïc, môùi bieát daëm ñöôøng daøi xa. Baáy giôø ñöùc Phaät bieát taâm hoï, nhaân coù moät con sö töû ñi ñeán leã döôùi chaân Phaät, roài ñöùng sang moät beân, Phaät laáy ba nhaân duyeân aáy noùi keä raèng: Khoâng nguû, ñeâm daøi, Moûi meät, ñöôøng daøi, Ngu, sanh töû daøi, Khoâng bieát chaùnh phaùp. Phaät baûo Tyø-kheo: Khi caùc ngöôøi chöa xuaát gia, taâm kia phoùng daät nguû nghæ nhieàu neân khoâng bieát ñeâm daøi; nay ñaàu ñeâm, cuoái

ñeâm, chuyeân tinh caàu ñaïo, tænh giaûm nguû nghæ neân thaáy ñeâm daøi. Röøng Ca-tyø-la-baø naøy tröôùc caùc ngöôi voán côõi xe daïo chôi, neân khoâng bieát xa; nay caùc ngöôi maëc y oâm baùt, ñi boä meät moûi, neân bieát ñöôøng xa. Coøn con sö töû naøy, töø thì ñöùc Phaät Tyø-baø-thi, laøm vò thaày Baø-la-moân, thaáy Phaät thuyeát phaùp, ñi ñeán choã Phaät. Baáy giôø vì ñaïi chuùng ñang nghe phaùp, khoâng cuøng noùi naêng, sö töû môùi nghó aùc, phaùt lôøi aùc maéng raèng: Boïn troïc naøy, khaùc gì suùc sanh, khoâng bieát ngöôøi toát, khoâng bieát noùi naêng. Vì nghieäp aùc khaåu aáy, neân töø thôøi ñöùc Phaät Tyø-baø-thi cho ñeán nay, chín möôi moát kieáp, thöôøng ra vaøo suùc sanh. Ngöôøi aáy luùc ñoù ñaùng leõ ñaéc ñaïo, song vì ngu si maø töï laøm cho sanh töû laâu daøi. Nay ôû choã Phaät, vì taâm thanh tònh neân seõ ñöôïc giaûi thoaùt. Caùc Kinh nhö vaäy goïi laø xuaát nhaân duyeân. Töø choã naøo xuaát? Töø trong ba taïng vaø Ñaïi thöøa xuaát ra, neân goïi laø xuaát. Sao goïi laø nhaân duyeân? Laø goác cuûa ba söï aáy (khoâng nguû, moûi meät, ngu khoâng bieát Chaùnh phaùp) neân goïi laø Nhaân duyeân Kinh. Kinh Boån sanh (Jataka – Xaø-giaø-ñaø): Noùi veà söï tích cuûa Boà-taùt ôû quaù khöù, nhö xöa Boà-taùt töøng laøm con sö töû ôû trong röøng, cuøng vôùi moät con khæ keát baïn thaân, khæ ñem hai con gôûi cho sö töû. Khi aáy coù con chim où, ñoùi ñi kieám moài, gaëp sö töû ñang nguû, coá baét khæ con ñem ñi, ñaäu ôû treân caây. Sö töû tænh daäy tìm khæ con khoâng ñöôïc, thaáy chim où baét ñem treân caây, noùi vôùi chim où: Ta nhaän khæ gôûi hai ñöùa con, giöõ khoâng caån thaän, ñeå ngöôi baét ñem ñi, phuï loøng tin cuûa khæ, xin ngöôi cho ta laïi. Ta laø chuùa trong loaøi thuù, ngöôi laø chuùa trong loaøi chim, theá löïc quyù troïng ngang

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 33 186 nhau, ngöôi neân traû laïi. Chim où noùi: Ngöôi khoâng bieát thôøi, ta nay ñang ñoùi, ñaâu caàn luaän ñoàng hay khaùc. Sö töû bieát noùi voâ ích, töï laáy moùng saéc beùn moùc thòt ôû veá ñuøi mình ñeå ñoåi laáy khæ con. Laïi trong ñôøi quaù khöù, nhaân daân nhieàu ngöôøi maéc beänh lieät, noùng da vaøng traéng. Baáy giôø Boà-taùt laøm thaân caù ñoû, töï laáy thòt mình boá thí cho ngöôøi beänh, ñeå cöùu khoå hoï. Laïi, xöa Boà-taùt laøm thaân moät con chim, truù ôû trong röøng, thaáy moät ngöôøi ñi vaøo trong nöôùc saâu, khoâng phaûi choã cuûa ngöôøi ñi, bò vöôùng löôùi cuûa thuûy thaàn. Theo pheùp löôùi thuûy thaàn, ñaõ vöôùng, thì khoâng theå naøo gôõ ñöôïc. Chim bieát caùch gôõ, lieàn bay ñeán nuùi höông, laáy moät caønh coû thuoác, ñaët treân löôùi kia, giaây lieàn tieâu hoaïi, ngöôøi ñöôïc thoaùt khoûi. Voâ löôïng vieäc ñôøi tröôùc cöùu giuùp nhö vaäy; aáy goïi laø Baûn sanh kinh. Kinh Phöông Quaûng (Vaipulya - Tyø-phaät-löôïc): goïi laø Ñaïi thöøa, ñoù laø kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät; kinh saùu Ba-la-maät; kinh Hoa thuû; kinh Phaùp Hoa; kinh Phaät baûn khôûi nhaân duyeân; kinh Vaân; kinh Phaùp vaân; kinh Ñaïi vaân; voâ löôïng voâ soá caùc kinh nhö vaäy, vì ñeå chöùng ñaéc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, neân goïi laø Tyø-phaät-löôïc. Vò taèng höõu (Adbhuta-dharma – A-phuø-ñaø-ñaït-ma): nhö Phaät hieän caùc thaàn thoâng, chuùng sanh laáy laøm laï cho laø vieäc chöa töøng coù. Ñoù laø luùc Phaät sanh ra, thaân phoùng haøo quang lôùn, chieáu ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi vaø choã u aùm; laïi chieáu ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi cuûa voâ löôïng chö Phaät trong möôøi phöông.

Baáy giôø tröôùc Phaät maãu coù ao ñeïp thanh tònh, ñeå taém cho Boà-taùt, Phaïm vöông caàm loïng, Ñeá-thích taém thaân, hai roàng phun nöôùc. Laïi luùc môùi sanh, khoâng caàn phoø trì maø töï ñi baûy böôùc, choã daáu chaân ñi ñeàu coù hoa sen, vaø caát tieáng noùi: Ta laø ngöôøi ñoä heát thaûy chuùng sanh khoûi khoå, giaø, beänh, cheát. Ñaát chaán ñoäng maïnh, trôøi möa caùc hoa, caây phaùt aâm thanh, troåi kyõ nhaïc trôøi. Voâ löôïng vieäc hy höõu nhö vaäy: aáy goïi laø kinh Vò taèng höõu. Kinh Luaän nghò (Upadesa, Upatisa – Öu-ba-ñeà-xaù): Ñaùp caùc caâu hoûi, giaûi thích lyù do. Laïi noùi roäng caùc nghóa nhö Phaät noùi Boán ñeá, theá naøo laø boán? Ñoù laø Boán thaùnh ñeá. Nhöõng gì laø boán? Ñoù laø Khoå, Taäp, Dieät, Ñaïo thaùnh ñeá; aáy goïi laø luaän nghò. Theá naøo laø Khoå thaùnh ñeá? Ñoù laø taùm khoå, laø sanh khoå... Theá naøo laø sanh khoå? Ñoù laø caùc chuùng sanh nôi choã sanh ra chòu khoå. Hoûi ñaùp nhö vaäy, giaûi roäng nghóa kia; aáy goïi laø Öu-ba-ñeà-xaù

(luaän nghò). Nhö trong Ñaïi thöøa, Phaät daïy saùu Ba-la-maät: Nhöõng gì laø saùu? Ñoù laø Ñaøn Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Theá naøp laø Ñaøn Ba-la-maät? Ñaøn Ba-la-maät coù hai: 1. Ñaày ñuû. 2. Khoâng ñaày ñuû. Theá naøo laø ñaày ñuû? Boá thí hôïp cuøng vôùi Baùt-nhaõ Ba-la- maät cho ñeán Boà-taùt Thaäp truï thaønh töïu ñöôïc, goïi laø ñaày ñuû. Khoâng ñaày ñuû laø Boà-taùt môùi phaùt taâm, chöa ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, chöa hôïp cuøng vôùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät; aáy goïi laø khoâng ñaày ñuû. Cho ñeán Thieàn Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñaày ñuû laø coù naêng löïc phöông tieän lôùn, chöa ñaày ñuû laø khoâng coù naêng löïc phöông tieän. Laïi nöõa, Phaät noùi Luaän nghò kinh, Ñaïi Ca-chieân-dieân giaûi thích Kheá kinh, cho ñeán trong ñôøi töôïng phaùp, keû phaøm phu ñuùng nhö phaùp maø thuyeát; aáy goïi laø Öu-ba-ñeà-xaù. Phaùp haøng Thanh vaên khoâng nghe ñöôïc laø phaùp Phaät chæ noùi cho Boà-taùt, khoâng coù haøng Thanh vaên nghe. Laïi nöõa, Phaät duøng löïc thaàn thoâng, bieán hoùa thaân voâ soá khaép möôøi phöông theá giôùi nhaát thöøa noùi phaùp. Laïi nöõa, Phaät vì trôøi Duïc giôùi, trôøi Saéc giôùi noùi phaùp khoâng coù caùc ñeä töû, cho neân khoâng ñöôïc nghe. Hoûi: Caùc A-la-haùn ñöôïc saùu thaàn thoâng, neáu luùc Phaät thuyeát phaùp, tuy khoâng ôû taïi toøa, maø duøng tai trôøi, maét trôøi coù theå nghe ñöôïc thaáy ñöôïc; neáu duøng Tuùc maïng thoâng, thì bieát luoân caû vieäc quaù khöù, côù sao noùi khoâng nghe ñöôïc? Ñaùp: Choã thaàn thoâng löïc cuûa Thanh vaên khoâng ñeán kòp, cho neân khoâng nghe ñöôïc. Laïi nöõa, Phaät vì caùc ñaïi Boà-taùt noùi kinh baát khaû tö nghì giaûi thoaùt, Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân ôû hai beân Phaät maø khoâng nghe ñöôïc, vì khoâng gieo nhaân duyeân nghe phaùp tu haønh Ñaïi thöøa aáy; ví nhö ngöôøi toïa thieàn, khi vaøo ñònh nhaát thieát xöù, coù theå quaùn heát thaûy ñeàu laø nöôùc, ñeàu laø löûa, maø ngöôøi khaùc khoâng troâng thaáy. Nhö trong kinh Baát Khaû Tö Nghì Giaûi Thoaùt noùi roäng. Muoán thoï trì heát laø nghe maø phuïng haønh laø thoï, laâu daøi khoâng queân maát laø trì.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.